

Інноватика в логопедії

Н.В. Савінова

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського, м. Миколаїв, Україна

Paper received 21.11.15; Accepted for publication 28.11.15.

Анотація. Автор представляє аналіз сучасних психолого-педагогічних досліджень щодо доцільності та перспективності використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі спеціальних шкіл, виокремлює корекційні можливості освітніх програм різних рівнів складності для надання диференційованої допомоги дітям із порушеннями психофізичного розвитку, подає тлумачення понять «інформаційно-комунікаційні технології», «інформаційно-комунікаційні технології в логопедії», «інформаційно-технологічна компетенція вчителя-логопеда». У статті автор презентує критерії та показники дослідження сформованості інформаційно-технологічної компетенції вчителів-логопедів, модель формування інформаційно-технологічної компетенції вчителя-логопеда.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційні технології, інформаційно-комунікаційні технології в логопедії, інформаційно-технологічна компетенція вчителя-логопеда, гностичний критерій, мотиваційний критерій

У роботах учених висвітлюються різноматні аспекти інноватики освітньої системи та діяльності педагогів, серед яких: формування інформаційної компетентності (Н. Баловсяк, Л. Васильєва, О. Зайцева, С. Зільберман, І. Зимня, О. Іванова, Н. Насирова, С. Тришина, М. Холодна, Н. Яциніна та ін.). Застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, дидактичні та методичні аспекти висвітлюються у працях О. Вітюка, М. Жалдака, О. Жильцова, О. Кукушкіної, В. Кухаренка, Н. Морзе, Т. Олійник, Ю. Рамського, О. Співаковського та ін. Психолого-педагогічний аналіз основних аспектів використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі містять дослідження В. Безпалько, Т. Зайцева, В. Зінченко, Ю. Машбиць та ін.

Проблеми проблеми впровадження інформаційно-комунікативних технологій у корекційній освіті досліджуються вченими (Б. Айзенберг, О. Качуровська, О. Кукушкіна, О. Легкий, С. Миронова, І. Холковська, М. Шеремет, А. Юдилевич та ін.), питання формування професійної компетентності вчителя-логопеда розкриваються в роботах науковців (І. Жадленко, М. Орешкіна, Ю. Пінчук, С. Шаховська, М. Шеремет та ін.), формування інформаційно-технологічної компетенції майбутніх учителів та вчителів-предметників – у роботах дослідників (В. Коровін, І. Коробова, Н. Яциніна та ін.). Проте, проблеми формування інформаційно-технологічної компетенції вчителів-логопедів розроблені недостатньо.

У сучасній психолого-педагогічній літературі термін «інформаційно-комунікаційні технології» використовується поряд із термінами «комп'ютеризація», «комп'ютеризація освіти», «інформатизація освіти» тощо. Звернемося до словникових джерел.

У «Соціально-педагогічному словнику» (за ред. В. Радула), комп'ютеризація – процес широкого впровадження комп'ютерної техніки в соціальне життя індустріально розвинутих країн, що почався з кінця 70-х років ХХ століття [11].

В «Українському педагогічному словнику» (за ред. С. Гончаренка) термін «комп'ютеризація навчання» представляється у вузькому сенсі як застосування комп'ютера як засобу навчання; у широкому – застосування комп'ютера в навчальному процесі з різною метою. Система комп'ютерного навчання включає технічне (комп'ютер), програмне й навчальне забезпечення [1].

В «Енциклопедії освіти» представлено змістове коло термінолексем «інформатизація освіти», «комп'ютеризація в освіті», «інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті»:

1. «Інформатизація освіти» – упорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих і управлінських процесів, спрямованих на задоволення інформаційних, обчислювальних і телекомунікаційних потреб, що пов'язані з можливостями методів і засобів інформаційних та комунікаційних технологій учасників навчально-виховного процесу, а також тих, хто цим процесом керує та забезпечує.

2. «Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті» – це технології, що використовують спеціальні технічні інформаційні засоби (ЕОМ, аудіо, кіно, відео тощо). Власне, будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання становить інформатизація та її рух (перетворення). Коли в навчальному процесі стали широко впроваджувати комп'ютери, в освіті з'явився новий термін – «нова інформаційна технологія навчання».

3. «Комп'ютеризація освіти» – упорядкована сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових, соціально-економічних, навчально-методичних, науково-технічних, виробничих та управлінських процесів, спрямованих на формування в системі освіти комп'ютерно-технологічної платформи процесу інформатизації освіти [3].

В інших словникових джерелах термінолексема «інформатизація освіти» визначається як: 1) комплекс соціально-педагогічних перетворень, пов'язаних з насиченням освітніх систем інформаційною продукцією, засобами та технологіями [10]; процес забезпечення сфери освіти методологією та практикою розробки та оптимального використання сучасних інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого- педагогічних цілей навчання, виховання [9]; «комп'ютеризація освіти» – 1) у вузькому сенсі – використання комп'ютера як засобу навчання, у широкому сенсі – багатоцільове використання комп'ютера в навчальному процесі [9; 10].

У психолого-педагогічних дослідженнях термін «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) визначається наступним чином. І. Захарова розуміє під

ІКТ «конкретний спосіб роботи з інформацією: це і сукупність знань про способи та засоби роботи з інформаційними ресурсами, і спосіб та засоби збору, обробки та передавання інформації для набуття нових відомостей про об'єкт, що вивчається» [4, с. 22].

А. Дзюбенко інформаційні комунікаційні технології навчання визначає як сукупність програмних, технічних, комп'ютерних і комунікаційних засобів, а також способів та новаторських методів їхнього застосування для забезпечення високої ефективності й інформатизації освітнього процесу [2].

Н. Фоміних підсумовує, що взагалі ІКТ можна визначити як сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження та управління інформацією. Під цими технологіями учені мають на увазі комп'ютери, мережу Інтернет, радіо- та телепередачі, а також телефонний зв'язок [12; 13].

Отже, аналіз словникових джерел та психолого-педагогічної літератури дозволяє констатувати, що поняття «інформаційно-комунікаційні технології» не є однозначним.

Ми розуміємо сутність феномену «інформаційно-комунікаційні технології» як різноманітні методи, способи та алгоритми збору, накопичення, обробки, подання й передачі інформації для забезпечення процесу комунікації для забезпечення ефективної діяльності людини.

Інформаційно-комунікаційні технології в логопедії ми розглядаємо як сукупність методів і технічних засобів реалізації інформаційних технологій, тобто сукупності методів, засобів і прийомів, що використовуються для забезпечення ефективної діяльності педагога на основі комп'ютерних мереж і засобів забезпечення ефективного процесу взаємодії логопед-логопат з метою розвитку, навчання, корекції, виховання дитини з тяжкими порушеннями мовлення.

У започаткованому дослідженні, поділяючи погляди вчених (В. Краєвський, А. Хуторський, Н. Яциніна та ін.), ми розрізняємо поняття «компетентність» і «компетенція», використовуючи їх у такому розумінні: компетентність – інтегральна характеристика особистості, що визначає її здатність вирішувати проблеми й типові завдання, які виникають у реальних життєвих ситуаціях, у різних сферах діяльності, на основі використання знань, навчального й життєвого досвіду та засвоєної системи цінностей; компетентність складається з різних компонентів – компетенцій, які визначають засновані на знаннях, уміннях і досвіді, набутих завдяки навчання, готовність і здатність особистості до успішної діяльності стосовно визначеного кола реальних об'єктів [14; 15; 16].

І. Зимня виділяє три групи ключових компетенцій: 1) компетенції, що відносяться до самої людини як особистості, як суб'єкта діяльності, спілкування; 2) компетенції, що відносяться до соціальної взаємодії людини й соціальної сфери; 3) компетенції, що відносяться до діяльності людини. Учена відносить до останньої групи компетенції інформаційних технологій: сприймання, переробка, видача інформації; перетворення інформації (читання, конспектування); масмедійні, мульти-

медійні технології; комп'ютерна грамотність; володіння електронною, інтернет-технологією [5].

Н. Яциніна представила сутність інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя як цілісної, інтегративної, багаторівневої професійно-особистісної характеристики, що включає в себе сукупність знань, умінь, навичок, позицій, установок, які відбивають її готовність і здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології в різних аспектах професійної педагогічної діяльності. Учена наголошує, що інформаційно-технологічна компетенція майбутнього вчителя розуміється не просто як сукупність знань, умінь, навичок студентів, набутих у процесі навчання інформатиці та сучасним інформаційним і комунікаційним технологіям, але й як здатність орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, готовність до використання інформаційно-комунікаційних технологій для відбору та створення адекватних програмних педагогічних засобів для виконання майбутньої педагогічної діяльності, її вдосконалення, а також для власного розвитку і самореалізації [15; 16].

У започаткованому дослідженні ми визначаємо інформаційно-технологічну компетенцію вчителя-логопеда як сукупність знань, умінь і навичок інформаційно-технологічного процесу, який включає певний обсяг теоретико-практичних маніпулятивних операцій щодо відбору, систематизації, створення проєктивно-технологічного продукту з використанням комп'ютерної техніки, впровадження його у логокорекційну роботу з метою отримання позитивної динаміки та оцінки запланованого результату.

Отже, складність та багатоаспектність представленого феномену потребує подальших детальних досліджень та теоретичних узагальнень.

У працях О. Гончарової, О. Кукушкіної, М. Малофєєва обґрунтовано доцільність і цінність використання комп'ютера як нового засобу навчання, його місце і роль на різних уроках та індивідуальних заняттях на всіх етапах шкільного навчання дітей з відхиленнями в розвитку, розкрито корекційну спрямованість уроків у комп'ютерному класі. Вчені віддають перевагу використанню спеціалізованих програмно-апаратних і програмованих засобів, розроблених з урахуванням загальних закономірностей і специфічних особливостей розвитку дитини з особливими потребами. Вони також вважають правомірним використовувати в корекційному навчанні існуючі програмні засоби загального призначення (текстовий редактор, графічний редактор, «LOGO» та ін.) за умови розробки фахівцями спеціального методичного підходу, що враховував би загальні закономірності й специфічні особливості розвитку дитини. Водночас учені рішуче виступають проти бездумного впровадження в практику спеціальної школи масових програмних продуктів, що вступає в суперечність із самим поняттям «корекційне навчання» [17].

Корекційний потенціал багатьох педагогічних програмових засобів зумовлюється наявністю в них різних рівнів складності та диференційованої системи допомоги дітям з психофізичними порушеннями. Видозміна окремих видів пізнавальної діяльності при використанні нових інформаційних технологій у корекційному процесі створює сприятливі умови для успішнішого навчання учнів з обмеженими можливо-

стями, стабілізує емоційний стан, виступає одним із засобів самореалізації особистості.

Використання комп'ютерних технологій сьогодні є новим етапом у логокорекційному процесі. Впровадження ІКТ у логодіагностичну та логокорекційну роботу допомагає розв'язувати завдання як на рівні учня (здійснювати диференційований підхід до навчання; сприяти активізації мимовільної уваги; формувати позитивну мотивацію до корекційно-педагогічної діяльності), так і на рівні вчителя-логопеда (оптимізувати, індивідуалізувати процес навчання; створити надійну систему моніторингу корекційної роботи; підвищувати педагогічну кваліфікацію і професійну майстерність). Застосування ІКТ на логопедичних заняттях розширює можливості роботи з наочним матеріалом, допомагає успішно досягти поставленої мети диференційованої логокорекції.

Упровадження комп'ютерних технологій у школах для дітей з тяжкими порушеннями мовлення дозволило вченим визначити їх основні функціональні можливості, які ідентифікуються у такий спосіб: інформаційно-довідковий засіб (використовуючи комп'ютерні програми навчального типу, електронні посібники); пакет програмних засобів моделюючого типу; комп'ютерна дидактична гра; пакет програм для перевірки і контролю знань і вмінь учнів, рівня їх мислення (у вигляді тестів, хронологічних таблиць та ін.); демонстраційний засіб під час вивчення нового матеріалу; модель комунікативної діяльності (модель «живого» діалогу; пакет програмних засобів корекційного напрямку).

У процесі використання комп'ютерної технології корекції загального недорозвитку мовлення у дошкільників вирішується низка завдань, серед яких завдання: ознайомлювально-адаптаційного циклу: ознайомлення дітей із комп'ютером, правилами поведінки, комп'ютерною програмою, формування у дітей початкових навичок роботи на комп'ютері в процесі проведення корекційних занять; корекційно-освітнього і виховного циклу: корекція порушених функцій, формування і розвиток у дітей мовних і мовленнєвих засобів: вимови звуків, просодики, фонематичного сприйняття, лексики, граматичної будови мовлення; формування і розвиток навичок навчальної діяльності, словесно-логічного мислення, зорового і слухового сприйняття, вербальної і зорової пам'яті, уваги, мотиваційної, емоційно-вольової сфер; виховання самостійності, зосередженості, посидючості; залучення до співпереживання, співпраці; творчого циклу: розвиток уяви, пізнавальної активності.

Вочевидь, вирішення навчальних і корекційних завдань за допомогою комп'ютерних засобів навчання вбудовується у систему логокорекційної роботи відповідно до індивідуальних можливостей і корекційно-освітніх завдань. Їх реалізація здійснюється при першорядній ролі вчителя-логопеда за принципом потрійної взаємодії: педагог – комп'ютер – дитина. Учитель-логопед складає індивідуальний план корекційної роботи відповідно до психофізіологічних можливостей та освітніх потреб дитини.

Таким чином, аналіз літератури доводить думку про те, що комп'ютерні засоби представляють для фахівця не частину змісту корекційного навчання, а додатковий набір можливостей щодо корекції відхи-

лень у розвитку дитини. Корекційний педагог, який використовує в роботі комп'ютерну техніку, має вирішувати два основних завдання спеціального навчання: сформулювати у дітей уміння користуватися комп'ютером і застосовувати комп'ютерні технології для їх розвитку та корекції психофізіологічних порушень. Проте, на думку вчених (О. Качуровська, О. Легкий, С. Мирнова, М. Шеремет та ін.) в Україні існує проблема підготовки й перепідготовки педагогів-дефектологів щодо використання комп'ютерних технологій у корекційному навчанні [6; 7; 8].

Цілком очевидно, що раціональне використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій залежить від професійної компетентності, зокрема інформаційно-технологічної компетенції корекційного педагога, його вміння запровадити ці технології в систему навчання кожного учня з особливими потребами. Крім цього, актуальною залишається проблема недостатньої кількості спеціалізованих комп'ютерних програм для розв'язання навчальних і корекційних завдань, а також спеціально розроблених методичних підходів. Ефективність навчання за допомогою комп'ютера значною мірою залежить від якості навчальних програм. При низькій якості цих програм та низькому рівні підготовки педагогів, недостатній сформованості комунікативно-технологічної компетенції корекційних педагогів, зокрема вчителів-логопедів, комп'ютер, природно, не виправдовує сподівань щодо підвищення ефективності корекційного навчання, які на нього покладаються, що потребує нових перспективних теоретичних розробок та ефективної практичної їх реалізації.

Формування певного рівня знань, умінь і навичок у вчителів-логопедів передбачає наявність наступних якостей: *гностичних*, що передбачають оволодіння певним обсягом знань, умінь та навичок щодо впровадження комп'ютерної техніки на логопедичних заняттях, свідомого використання ІКТ у логокорекційному процесі; *мотиваційних*, що формують стійкий інтерес та зацікавленість логопедів до впровадження ІКТ, прагнення до комп'ютеризації логокорекційного процесу, беручи до уваги рівень психофізичного та мовленнєвого розвитку дитини з ТПМ. Виокремлення мотиваційного критерія готовності вчителів-логопедів до комп'ютеризації логокорекційного процесу, активного впровадження інноваційних логотехнологій детермінується багатьма факторами, зокрема урахуванням, управлінням, регуляцією різних психічних станів дитини з ТПМ, корекцією її мовленнєвих вад у взаємодії «логопед-логопат». Відповідно, при побудові освітньо-корекційних технологій варто враховувати такі взаємодії, які б не ускладнювали пізнавальну та навчально-корекційну діяльність дітей-логопатів, тим більше, що здоров'я тих, хто навчається, знаходиться у прямій залежності від структури освітнього процесу.

Корекційно-педагогічна діяльність є складовою та невід'ємною частиною педагогічного процесу як динамічної педагогічної системи, спеціально організованої, цілеспрямованої взаємодії вчителя-логопеда та логопата, що має на меті вирішення розвивальних, освітніх, корекційних, виховних завдань.

Гностичний критерій відображає теоретичну сторону навченості та освіченості фахівця. Критеріальні показники: *осмисленість теоретико-технологічних*

знань характеризується вміннями фахівця використувати набуті знання для вирішення корекційно-діагностичних, корекційно-розвивальних, корекційно-навчальних, корекційно-виховних задач; *креативність технологічних знань* характеризує можливість урізноманітнювати, видозмінювати завдання з використанням ІКТ з урахуванням особливостей фізичного, психічного, мовленнєвого розвитку дитини з ТПМ.

Мотиваційний критерій урахує мотиви, намагання педагогів-логопедів щодо впровадження інновацій, зокрема ІКТ, у корекційно-розвивальний процес. Критеріальні показники: *наполегливість у формуванні інноваційних професійних знань* щодо впровадження ІКТ та комп'ютерної техніки; *зацікавленість до інновацій та цілеспрямованість діяльності* щодо використання ІКТ на логопедичних заняттях.

У ході дослідження розроблено поетапну модель формування інформаційно-технологічної компетенції вчителя-логопеда, яка включає пропедевтичний, теоретико-операційний, продуктивний етапи та передбачає конкретизацію мети на кожному з них, визначення відповідного змісту навчання, застосування адекватних методичних засобів і відповідного програмного інструментарію.

Метою *пропедевтичного* етапу є мотивація до нової діяльності з використанням ІКТ, систематизація та поглиблення наявних знань, умінь, навичок у вчителів-логопедів з інформатики (вирішення типових технічних завдань, пов'язаних із професійною діяльністю, підготовка роздавального матеріалу з використанням різноманітних ілюстративних засобів, створення слайд-супроводження логопедичного заняття, консультацій тощо).

Мета *теоретико-операційного* етапу – формування основного комплексу знань, умінь, навичок з інформаційно-комунікаційних технологій як інструменту логокорекційної діяльності, створення електронних педагогічних ресурсів та подання їх у глобальних та локальних інформаційних мережах (розробка дидактичних засобів і конструювання фрагментів логопедичних занять, власних дидактичних проєктів щодо технологій упровадження ІКТ у логокорекційний процес, підготовка мультимедійних матеріалів з обміну досвідом роботи тощо).

На *продуктивному* етапі передбачається узагальнення набутих знань, умінь, навичок, досвіду застосування інформаційно-комунікаційних технологій у логокорекційній роботі, збирання та створення власної колекції мультимедійних об'єктів і навчально-методичних матеріалів, демонстрація прийомів ефективного застосування інформаційно-комунікаційних технологій у практиці освітньо-корекційного процесу (ведення систематизованого Web-каталогу педагогічних сайтів і порталів, створення і розміщення в Інтернет-просторі власних сторінок, розробка та вирішення завдань педагогічної діагностики засобом комп'ютерної техніки).

Умовами формування інформаційно-технологічної компетенції вчителів-логопедів визначено: оволодіння основами роботи на комп'ютері, теоретичне та практичне опанування універсальних ІКТ, професійно-орієнтованого інструментального програмного забезпечення у процесі курсової підготовки, самоосвіти; створення, доступ та використання комп'ютерної тех-

ніки та інформаційного освітнього простору, в т.ч. мультимедійні програми, мережа Інтернет; устаткування інформаційно-технологічної бази для провадження та презентації перспективних напрацювань, урізноманітнення методичних форм з метою обміну досвідом роботи.

Нами започатковано програму лекторію «Використання ІКТ у логокорекційній діяльності». Лекторій «Використання ІКТ у логокорекційній діяльності» призначений для курсової підготовки вчителів-логопедів та орієнтований на формування інформаційно-технологічної компетенції при використанні інформаційних технологій у професійній діяльності, що має практичне значення. Програма включає тематичні блоки курсу, зміст тим, основну літературу. На вивчення курсу відводиться 90 годин: з них 24 години – лекційних занять; 12 годин – семінару; 24 години – лабораторного практикуму; 30 годин – самостійної роботи. Завершується вивчення курсу захистом творчих робіт, демонстрацією і аналізом навчальних досягнень.

Зміст курсу сформований згідно моделі методичної системи навчання інформатиці. З цією метою програма курсу представлена у вигляді комплексу, що складається з двох блоків.

Перший блок «Організаційні, психологічні, анатомо-фізіологічні аспекти впровадження комп'ютерної техніки у логокорекційний процес» дозволяє сформувати у вчителів-логопедів комплекс знань, умінь і навичок, необхідних для ефективного використання засобів ІКТ. Теми: Вікові, фізіологічні, психологічні особливості дітей із ТПМ. Санітарно-гігієнічні вимоги до оснащення логопедичного кабінету. Санітарно-гігієнічні норми і рекомендації до проведення логопедичних занять із використанням засобів ІКТ. Техніка безпеки та правила поведінки.

Другий блок «Загальнометодичні основи використання ІКТ у логокорекційній діяльності» включає питання методики використання комп'ютерної техніки. Теми: Методична система впровадження засобів ІКТ у логокорекційний процес. Спеціальні логопедичні комп'ютерні програми. Цей блок реалізується на семінарах і лабораторному практикумі.

Методи навчання з використанням комплексу засобів ІКТ: лекції-презентації, електронні лекції, педагогічні експромти з використанням різних застосувань і програмних продуктів для логокорекції, проблемно-пошукові методи навчання з використанням мережі Інтернет, тестування. Методи взаємної співпраці: взаємонавчання, дискусії, метод експертизи наявних напрацювань, дослідницькі ігри, ситуативні завдання. У процесі навчання вчителя-логопеда створюють навчально-методичні комплекти. Такий комплект включає презентацію до заняття, розвивальні завдання, завдання на закріплення і перевірочні завдання (тобто дидактичний матеріал), а також конспект логозаняття (методичний матеріал).

Експериментальна перевірка ефективності запропонованої моделі доводить позитивну динаміку процесу формування інформаційно-технологічної компетенції вчителя-логопеда, допомагає створювати надійну систему моніторингу корекційного впливу; підвищувати кваліфікацію та удосконалювати професійні навички корекційного педагога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко Семен. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
2. Дзюбенко А.А. Новые информационные технологии в образовании / А.А. Дзюбенко. – М., 2000. – 104 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / И.Г. Захарова. – М.: Академия, 2003. – 192 с.
5. Зимняя И.А. Ключевые компетентности как результативно-целевая основа компетентного подхода в образовании. Авторская версия / И.А. Зимняя. – М.: Иссл-ий центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. – 42 с.
6. Качуровська О. Новітні засоби корекції та розвитку мовлення учнів із ТВМ / О. Качуровська // Дефектологія. – 2006. – № 2. – С. 46-49.
7. Легкий О. Організаційно-педагогічні умови використання комп'ютера в спеціальній школі : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.03 / О. Легкий / Ін-т дефектології АПН України. – К., 2001. – 20 с.
8. Легкий О. Корекційні можливості застосування комп'ютера у спеціальній школі / О. Легкий // Дефектологія. – 2002. – № 1. – с. 36-39
9. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б.М. Бим-Бад. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2002. – 528 с.
10. Российская педагогическая энциклопедия: в 2-х т. / гл. ред. В.В. Давыдов. – М.: РОССПЭН, 1993. – Т. 1. – 608 с.
11. Соціально-педагогічний словник / за ред. В.В. Радула. – К.: «ЄксОб», 2004. – 304 с.
12. Фоміних Н.Ю. Інформаційно-комунікаційні технології у викладанні філологічних дисциплін : Навчально-методичний посібник / Н.Ю. Фоміних. – Севастополь : Рібест, 2010. – 196 с.
13. Фоміних Н.Ю. Сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології та їх значення на сучасному етапі модернізації освіти / Н.Ю. Фоміних // URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9084/1/ped905_77.pdf
14. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования / Доклады 4-й Всероссийской дистанционной августовской педагогической конференции "Обновление российской школы" (26 августа – 10 сентября 2002 г.). / А.В. Хуторский // URL: <http://www.eidos.ru/conf/>.
15. Яциніна Н.О. Формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя у навчальному процесі педагогічного університету: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.09 / Яциніна Наталія Олександрівна; Харківський національний педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Х., 2008. – 20 с.
16. Яциніна Н.О. Етапи формування інформаційно-технологічної компетенції майбутнього вчителя // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Гол. ред.: Мартинюк М.Т. – Умань: СПД Жовтий, 2008. – Ч. 4. – С. 292-298.

REFERENCES

1. Semen Goncharenko. Ukrainian Pedagogical dictionary / Semen Goncharenko. – K.: Lybid, 1997. – 376 p.
2. Dzyubenko, A.A. New Information Technologies in Education / A.A Dzyubenko. – M., 2000. – 104 p.
3. Encyclopedia of Education / Acad. ped. Science of Ukraine; Chief Ed. V.G. Kremen. – K.: Yurinkom Inter, 2008. – 1040 p.
4. Zakharov, I.G. Information technologies in education : Textbook. Collec. for students. Executive. ped. Proc. Head. / I.G. Zakharov. – Moscow: Academy, 2003. – 192 p.
5. Zimnyaya, I.A. Key competence as effectively – target competency-based approach to education. Author's version / I.A. Zimnyaya. – M.: Research center of problems of quality of training, 2004 – 42.
6. Kachurovska, O. New correction tools and language development of students with TVM / O. Kachurovska // Defectology. – 2006. – № 2. – P. 46-49.
7. Lehkiy, O. Organizational- pedagogical conditions of use of the computer in a special school : Author. Thesis... candidate. ped. Sciences: 13.00.03 / O. Lehkiy / Defectology Institute of Pedagogical Sciences of Ukraine. – K., 2001. – 20 p.
8. Lehkiy, O. Corrective possibility of using a computer in a special school / O. Lehkiy // Defectology. – 2002. – № 1. – p. 36-39
9. Teaching encyclopaedic dictionary / Ch. Ed. B.M. Bim-Bad. – M.: Great Russian Encyclopedia, 2002. – 528 p.
10. Russian Pedagogical Encyclopedia: 2 m. / Ch. ed. V. Davydov. – M.: ROSSPEN, 1993. – Т. 1. – 608.
11. Social and Pedagogical dictionary / ed. Vladimir Radul. – K.: " YeksOb ", 2004. – 304 p.
12. Fominih, N. Information and communication technologies in teaching philological sciences : teaching guide / N. Fominih. – Sevastopol Ribest, 2010. – 196 p.
13. Fominih, N. essence of the concept of " information and communication technologies and their importance at the present stage of modernization of education / N. Fominih // URL: http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9084/1/ped905_77.pdf
14. Hutorsky, A.V. Key competences as a component of personality- oriented paradigm of Education / Reports 4 th Russian remote August pedagogical conference "Updating the Russian school " (August 26 – 10 September 2002). / A.V. Hutorsky // URL: <http://www.eidos.ru/conf/>.
15. Yatsynina, NA Formation of information-technological competence of future teachers in the educational process Pedagogical University : Thesis. Thesis... candidate. ped. Sciences: 13.00.09 / Yatsynina Natalia ; Kharkiv National Pedagogical University named after. G.S. Skovoroda. – H., 2008. – 20 p.
16. Yatsynina, N.A. Steps to creating information-technological competence of future teachers // Proceedings of Uman State Pedagogical University named after Pavlo Tyczyna / Ed.: Martyniuk M.T. – Uman: SAP Yellow, 2008. – Part 4. – P. 292-298.

Innovation in speech therapy**N.V. Savinova**

Abstract. The author presents an analysis of contemporary psychological and educational research on the feasibility and effectiveness of the latest computer technology implementation in the educational process and special schools, emphasizing the corrective capacity of many educational software caused by the presence of different difficulty levels and differentiated aid system, provides interpretation of the concepts of "information and communication technologies", "Information and communication technologies in speech therapy", "Information – technological competence of the teacher – speech therapist". In the article the author presents the criteria and indicators for the study of formation of information- technological competence of teachers – speech therapists, a model of information-technological competence of the teacher – speech therapist.

Keywords: *information and communication technologies, information and communication technologies in speech therapy, informational – technological competence of the teacher – speech therapist, gnostic criterion, motivational criterion*